

KUIDAS MUUTUB UUEL ABIVAHENDITE SÜSTEE

KUI SIIANI KORRALDASID PUUETE JA TERVISEKAHJUSTUSTEGA INIMESTE LEIKLIKULT TOETATUD PROTEESIDE JA ABIVAHENDITE MÜÜKINING RENTI MAAVALITSUSED, SIIS 1. JAANUARIL JÕUSTUB SEADUS, MILLE JÄRGI VÕTAB SELLE TÖÖ ÜLE SOTSIAALKINDLUSTUSAMET.

Süsteemi otsustati muuta seepärast, et 15 maavalitsuse koordineerimisel on abivahendite saamise tingimused Eesti eri maanurkade elanike jaoks muutunud ebahõltsaks ning eluliselt vajaliku abisaamisel on tekkinud elukohati inimeste ebavõrdne kohtlemine.

Riik on igal aastal jaganud abivahenditeks mõeldud raha maakondadele laiali, aga kuna pole olnud täpselt teada, millises linnas või vallas elavad inimesed kui palju proteese, abi- või põetusvahendeid vajavad, on välja kujunenud olukord, kus osas maakondades on raha lõppenud juba poolest suvest. Tõsi, rutem kui aasta on saanud raha otsa siiski kõigile jaoks.

Uuest aastast alates tuleb abivahendite soovijail hakata suhtlema sotsiaalkindlustusametiga (SKA). Süsteemi on püütud ka paremaks teha ning nii saavad kõik, kel keh-tiv abivahendikaart juba olemas, suhelda otse abivahendeid müüva poe või keskusega, kes siis sotsiaalkindlustusametiga suhtlemise juba enda peale võtab.

VÄHEM PIIRANGUID

Peale selle saavad abivahendi soovijad hakata ise valima, millise ettevõtte poole nad oma sooviga pöörduvad – kogu Eesti abivahendipakkujad muutuvad kõigile

võrdselt kättesaadavaks. Enne ostma minekut on tarvis vaid kontrollida, kas valitud abivahendikeskus on ikka sotsiaalkindlustusameti lepingupartnerite nimekirjas – amet lubab, et nimekirja leiab 1. jaanuarist ameti kodulehelt www.sotsiaalkindlustusamet.ee, samuti saadetakse see kõigile uue isikliku abivahendi kaardi (IAK) taotlejaile ja järjekorras ootajatele postiga koju või meiliaadressile (nagu seni on saadetud koos rehabilitatsiooniteenuse suunamiskirjaga teenuseosutajate andmed).

SKA kaudu hakkavad saama soodushinnaga proteese, põetus- ja abivahendeid kõik need, kel ei ole seda tarvis töö tegemiseks – lapsed ja eakad, samuti tööealised, kel abivahend on vajalik igapäevaelu takistuste kompenseerimiseks või aitab ennetada tervise halvenemist, aga ka 30-detsibellise või suurema kuulmisvähendamise-ga inimesed ja silma- või rinnaproteesi vajajad. Määrad on samad kui seni: lapsed ja õpilased saavad soodustust kuni 90 protsenti, täiskasvanud 50 protsenti või hinnakirja alusel mõnedel toodetel enamgi.

ISO-KOODI TÄPSUSEGA

Abivahendi ostmise soovi esitamise korral peab vastus laekuma 30 päeva jooksul. Kui soovitud tootegrupi riiklik rahastus on läbi, paneb pood inimese järjekorda ja siis tuleb oodata SKA-lt kirja, mil-lal järjekord on kätte jõudnud, see-järel tuleb, järjekorra teatis näpus, soovitud tootele järele minna 60 päeva jooksul, sest muidu järjekord aegub.

2016. aasta riigieelarvega on SKA-le abivahendite riigiosaluse tasumiseks määratud 5,4 miljonit

eurot. Tänavu jagati maavalitsus-tele samaks otstarbeks 5,2 miljonit eurot. Seega kas on lootust, et raha jätkub kauemaks?

Tuleva aasta 1. juulil käivitub aga töövõimereform ning ka selle eel-arvest on tööalaste abivahendite jaoks ette nähtud 3–4 miljonit eurot aastas – kuid üksnes neile, kes vajavad abivahendit töötamise jaoks. Oma ratastooli või kateetrid peaks jalutu saama siiski SKA-st, sest need on ju igapäevase toime-tuleku jaoks, mitte töötamise eri-vahendid.

Kuid SKA-l on uue seaduse jär-

AASTAL M?

MATTI HIIS (ÖHTULEHT)

gi kohustus iga tööealise (ka puuduva töövõimega) taotleja puhul konsulteerida töötukassaga, kas või millist abivahendit sealsed hindajad on inimesele ette näinud. Laste ja eakate korral tuleb abivahendi saamiseks esitada perearsti või eriarsti tõend või rehaplaan, kus on abivahendi vajadus kirjas. Siin on vaja silmas pidada, et uue seaduse nõudel peab arsti või rehameeskonna soovitus abivahendi kohta olema äärmiselt täpne – see tuleb tõendile märkida ISO-koodi täpsusega. Enamikul perearstidel ja paljudel eriarstidel pole

praegu nende 8-kohaliste koodide kohta ilmselt õrna aimugi.

PALJU TEADMATUST

Just siit rullub lahti suurem probleem. Kuigi uus süsteem startib juba mõne nädala pärast, võttis riigikogu seda puudutava seadumuudatuse vastu alles novembri viimastel päevadel. Ministri määrust, millega peaks kõik uue süsteemi protseduurid ja üksikasjad täpselt paika pandama, aga ikka veel ei ole.

Seega oleme olukorras, kus 1. jaanuarist alates peame hakkama

TÖÖTUKASSAST SAAB ABIVAHENDI TASUTA

- Juhul kui erivajadustega inimesel on vaja abivahendit töötamise jaoks, annab töötukassa selle tööturuteenuse raames sõlmitava halduslepinguga talle tasuta kasutada.
- Töötamiseks vajalik abivahend on vahend, milleta inimesel ei ole puude tõttu võimalik tööülesandeid täita. Selleks ei loeta seadet, mis on puudest olenemata vajalik tööülesannete täitmiseks või on puudega inimesele vajalik igapäevaeluga toimetulekuks. Igapäevaseks toimetulekuks vajalikku abivahendit tuleb taotleda sotsiaalkindlustusametist.
- Töötukassa saab sõlmida abivahendi kasutamise halduslepingu kuni kolmeks aastaks. Kui puudega inimene on võetud tööle lühemaks perioodiks, sõlmitakse ka abivahendi kasutamise leping lühemaks ajaks. Juhul kui inimene töötab pärast halduslepingu lõppemist edasi ning vajab jätkuvalt abivahendit, võib töötukassa pikendada lepingu kehtivust veel kuni kolmeks aastaks.
- Halduslepingu lõppemise korral võib töötukassa võtta abivahendi tagasi või jätta selle inimesele. Abivahendi, mille saab edaspidi anda mõne teise inimese kasutusse, võtab töötukassa lepingu lõppemise järel enamasti tagasi. Kui abivahendi erilise või tehnilise seisundi tõttu ei ole seda võimalik teistel inimestel kasutada, võib töötukassa jätta selle tasu küsimata senisele kasutajale.

ALLIKAS: TÖÖTURUTEENUSTE JA -TOETUSTE SEADUS

elama uut moodi, aga ei abivahendite müüjad-rentijad, kasutajad ega ka süsteemi korraldajad tea täpselt, kuidas. Missuguseid vahendeid riik üldse kompenseerima hakkab? Millised hakkavad olema piirhindad? Mida täpsemalt tähendab seaduses kirjas olev müüja kohustus viia abivahendi kasutajale läbi koostöö? Mida tähendab hooldamiskohustus? Kuidas tõestada võimetust tasuda omaosalust jne?

Abivahendifirmad on saatnud sotsiaalministeeriumile juba varasügisest kirju, nõudes teemasse selgust ja mõistlikku aega ümberkorraldusteks. Puutepunktide trükkimine eel ütles aga vastav link Riigi Teatajas avaldatud ja uut abivahendisüsteemi reguleeriva sotsiaalhoolekande seaduse tekstis ikka veel, et „rakendusakti ei ole kehtestatud“.

Mis siis muud, kui pärast jõule ja aastavahetust hüppame aga pea ees vette ja siis sööstame uppujaid päästma. Jätkame teemaga järgmises ajakirjanumbris! **Tiina Kangro**